



Opname van de 'Gasfabriek' en 'het bootje van Janus Brandwijk' aldus de notitie van verzamelaar Holt op de achterzijde van de foto. Op de achtergrond is inderdaad een gashouder te zien. Het woonhuis rechts op de voorgrond is lange tijd woonhuis geweest van drukker van Nooten. Later heeft op deze plaats het HASCO-complex gestaan.  
Afgebeelde Personen: Boudevijn Linn, gasfabrikant, zittend in het bootje. Linn jr., staande in het bootje. Maa. Linn, rechts in het kleine bootje.

## Gas en een luchtje

Hans Fokker

*"Nu ik binnenkort de stad ga verlaten, waarin ik ruim veertig jaar leefde en werkte en meer leed dan lief ondervond, althans de laatste jaren, gevoel ik behoefte na het lange zwijgen, waartoe ik gedwongen was, en na al hetgeen ik vernemen moest, mijn sedert lang opgekropt gemoed te uiten en tot afscheid U het volgende mede te delen, omdat ik niet langer verkeerd wens beoordeeld te worden."*  
(B. Linn, juni 1897)

In de 19de eeuw is gas de eerste vorm van een centraal gedistribueerde brandstof die via pijpleidingen wordt vervoerd. Dit is een revolutie in de geschiedenis van brandstofgebruik. Al in 1805 is het in principe klaar voor commercieel gebruik, maar de eerste pijpleidingen in Nederland worden aangelegd in 1826 in Amsterdam, en pas na 1847 worden er straatlantaarns op aangesloten.

Gas wordt verder vooral gebruikt voor de verlichting van fabrieken en openbare gebouwen of in de huizen van de allerrijksten. Voor woonhuizen is het nog matig geschikt omdat het duur is en een besaauwde atmosfeer veroorzaakt. In de tweede helft van de 19de eeuw zijn drie problemen verholpen en is in steeds meer huizen gas te vinden. Rond 1880 is dat al in één op de vijf huishoudens.

Het besluit om van de traditionele brandstof op gas over te stappen wordt gemaakt door het gemeentebestuur van een stad. Er wordt een concessie (vergunning) verleid aan een particuliere maatschappij die de aadg van een eigen gesloten systeem van gasleidingen, het beheer van een gasfabriek en de distributie van het gas, op zich neemt. Maar de overheidsbemoediging neemt in deze periode langzaam toe, vanuit het idee dat collectief goed niet aan de werking van het marktmecanisme mag worden overgelaten. Gemeenten beginnen daarom zaken als woningbouw en ontbedrijven naar zich toe te trekken maar zien ook wel dat er geld mee te verdienen is. In 1848 opent de eerste gemeentelijke gasfabriek in Londen en in 1854 volgt Groningen.

### Gasfabriek Boudevijn Linn

Op 11 juni 1856 gaat de gemeente Schoonhoven een overeenkomst aan met firma Brunsen Goetsch & Co. voor de levering van straatverlichting 'door middel van lopend gas uit steenkolen bereid en met eigen fabriek' voor de tijd van 25 jaar. De gemeente wil haar petroleumstraatverlichting graag kwijt. Er ontstaat een gasfabriek aan de Scheepmakershaven, het latere HASCO terrein. Particulieren betalen 23% cent per m<sup>3</sup> en voor de verlichting van 51 straatlantaarns betaalt de gemeente elk jaar 1300 gulden voor 1300 brandlantaarns. Er wordt zelfs verleid voor de aadg van de nodige pijpen en een garantie afgegeven dat geen ander bedrijf dit de komende 25 jaar mag doen. Vanaf 1 september 1856 heeft Schoonhoven gas. De overeenkomst wordt eind 1866 overgedragen